

Miroslav Komárek

1924–2013

- Maturoval v r. 1943 na gymnáziu v Olomouci a do konce druhé světové války byl totálně nasazen jako pomocný dělník. Po osvobození se zapsal na filozofickou fakultu Karlovy univerzity, kde studoval obor čeština a ruština.

- V průběhu studia i po něm na něj působili akademik B. Havránek, prof. Vl. Šmilauer, z literárních vědců J. Mukařovský a O. Králík.
- Později, v novodobé historii, člen PLK.
- Po r. 1945 činnost „kroužku“ probíhala, ale pozvolna. V r. 1952 došlo k nahrazení Pražského lingvistického kroužku Jazykovědným sdružením při ČSAV. Prvním předsedou se stal B. Havránek.
- Činnost Pražského lingvistického kroužku byla obnovena 15. 2. 1990 a je rozvíjena dodnes.

- Zajímal ho historický vývoj českého jazyka, zejména fonologie a morfemická stavba:
- *Historická mluvnice česká*. I. díl (Hláskosloví). Praha, SPN, 1958, 177 s.
- Tato práce je považována za jedno z nejlepších zpracování hláskoslovného vývoje jazyka v oboru celé slavistiky.
- *Nástin morfologického vývoje českého jazyka*. Praha, SPN, 1976, 169 s.
- *Nástin fonologického vývoje českého jazyka*. Praha, SPN, 1982, 193 s.

- S odkazem Jana Gebauera souvisí rozsáhlá studie *Jazykovědná problematika Rukopisu královédvorského a zelenohorského* (Sborník Národního muzea, řada C, Praha 1969, s. 197—274), v níž posoudil z hlediska dnešní jazykovědné situace argumenty proti pravosti Rukopisu.

Slovní druhy

- Jeho názory na slovní druhy byly v letech 1955—1958 impulzem k živé diskusi.
- Do značné míry ovlivnily koncepci morfologie v akademické mluvnici (Miroslav Komárek je také jedním z autorů a redaktorů svazku věnovaného morfologii).
- *Mluvnice češtiny 2 (Tvarosloví)*. Praha, Academia, 1986, 536 s.
- *Příspěvky k české morfologii*. Praha, SPN, 1978, 152 s. (2. doplněné vydání z r. 2006 bylo vyprodáno)

Příspěvky k české morfologii

Soubor čtyř samostatných, ale vnitřně navzájem spjatých kapitol:

- Systém autosémantických slovních druhů v češtině
- K základním pojmům formální morfologie a morfonologie
- Formační pravidla české konjugace
- Stavba tvarů adjektivní a pronominální flexe v spisovné češtině

- Morfologie je stále pokládána za teorii slovních druhů a popis „paradigmat“ jednotlivých deklinačních a konjugačních tříd („vzorů“).
- Zcela výjimečnou pozici v oblasti bádání české morfologie zaujímá jen Komárkova koncepce formální morfologie. Má světový význam, ale není doceněna, protože je psána česky.
- Nebyla použita pro analýzu morfologicky chudé angličtiny, nýbrž morfologicky bohaté češtiny.
- Byla představená na analýze č. konjugace (a v obrysech na deklinaci zájmen a adjektiv); je teorií generativistickou; M. Komárek tu chápe morfologii jako soubor pravidel a posloupnost operací, jejichž aplikací jsou derivovány morfologické tvary sloves.

Klasifikace slovních druhů je založena na třech kritériích:

1. Plnovýznamové, neplnovýznamové
2. Ohebné, neohebné.
3. Vlastnosti syntaktické.

- přičemž u každého z nich dominuje jiný klasifikační rys. V české funkčně strukturalistické morfologii se projevuje snaha realizovaná např. v MČ 2 (1986), aby celkově vystoupilo do popředí kritérium druhé; pak je účelné rozlišovat
- (1) **s.d. základní**: substantiva, adjektiva, verba, adverbia,
(2) nezákladní, a to (2.1) **s.d. nástavbové**: pronomina, numerálie,
(2.2) citoslovce, (2.3) tzv. **s.d. nesamostatné**: prepozice, konjunkce,
partikule.

- Prefixace a slovesný vid (K prefixům prostě vidovým a subsumpci).
Slovo a slovesnost 45, 1984, s. 257–267.

Dějiny českého jazyka. Host 2012

- Kniha *Dějiny českého jazyka* obsahuje Komárkovy práce, které byly publikovány zatím v užším okruhu jako učebnice nebo skripta: přehled tzv. vnějších dějin češtiny, napsaný koncem 60. let pro knižní řadu *Československá vlastivěda* (její vydání bylo za normalizace zastaveno) a zveřejněný v učebnici češtiny pro slovenské vysoké školy, a dále příručky *Nástin fonologického vývoje českého jazyka* (1982) a *Nástin morfologického vývoje českého jazyka* (1981). Od doby svého vzniku jsou stále vyhledávány a citovány. Podrobněji se tu popisuje vývoj češtiny ve 13. až 15. století, ale sledují se i jeho důsledky pro současný spisovný jazyk i pro česká a moravská nářečí.

- K vydání připravil např. Durdíkovu Kalilogii (Kalilogie čili O výslovnosti, 1873, první zásady výslovnosti), byl editorem autorů, jako např. F. X. Šalda, J. Mahen nebo V. K. Klicpera; přeložil z němčiny román atd.
- Kalilogie = nauka o dokonalém přednesu
- Josef Durdík